

ΤΟ ΠΡΟΦΙΛ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΠΟΥ ΑΣΧΟΛΟΥΝΤΑΙ ΚΑΙ ΔΕΝ ΑΣΧΟΛΟΥΝΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΧΙΟΥ

ΒΟΥΚΟΥΝΑ Κ.

Υπεύθυνος Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στη Δ.Δ.Ε. Ν. Χίου
e-mail: kvouk@sch.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η άποψη των εκπαιδευτικών που έχουν την ευθύνη της καθοδήγησης των μαθητών-αυριανών πολιτών έχει ιδιαίτερη σημασία. Είναι όμως χρήσιμο να ακουστεί και η άποψη των μαθητών αλλά και των εκπαιδευτικών εκείνων που δεν συμμετέχουν στον θεσμό. Για τούτο επιχειρήσαμε μια έρευνα ώστε να συνεκτιμηθούν τα παραπάνω για την συνέχιση του θεσμού της Περιβαλλοντικής Αγωγής. Στην εργασία αυτή, παρουσιάζονται τα ευρήματα αυτής της έρευνας. Η έρευνα αποτελείται από τρία μέρη. Στο πρώτο μέρος υπάρχουν τα αποτελέσματα που προέκυψαν από την διερεύνηση των απόψεων των καθηγητών που συντόνισαν ή συμμετείχαν στις παιδαγωγικές ομάδες στα διάφορα περιβαλλοντικά προγράμματα. Στο δεύτερο μέρος παρουσιάζονται οι απόψεις των καθηγητών που δεν έχουν ασχοληθεί ποτέ ως τώρα με το θεσμό, στο τρίτο μέρος οι απόψεις μαθητών ανεξάρτητα με το αν έχουν εμπλακεί τότε μέχρι με τη δράση αυτή. Στην έρευνα συμμετείχαν 100 καθηγητές. Οι 50 κατά το προηγούμενο σχολικό έτος (2005-2006) συμμετείχαν με οιονδήποτε τρόπο στην υλοποίηση προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στο Νομό μας και οι άλλοι 50 δεν υλοποίησαν ποτέ πρόγραμμα Περιβαλλοντικής. Επίσης ερωτήθηκαν και 50 μαθητές. Η Έρευνα διενεργήθηκε στα σχολεία της Δευτεροβάθμιας Εκπ/σης Χίου κατά το Σχ. Έτος 2005 –2006.

VOUKOUNAS K.

Accountable of Environmental Education for Secondary Education in Chios
e-mail: kvouk@sch.gr

ABSTRACT

The teachers' point of view, who are responsible for the guidance of students-citizens of tomorrow is very important. However, it is useful not only to look into the students' point of view but to the teachers' as well who do not participate in the institution. The reason why we attempted this research is to co-estimate all the above as far as the continuity of Environmental Education is concerned. In this project, the findings of this research can be seen. The research consists of three parts. In the first part you can see the results which derive from the work out of the teachers' attitudes who co-ordinated or participated in pedagogical teams in various. Environmental programmes. In the second part the teachers' attitudes who have not been involved in the institution so far are presented. In the third part the students attitudes are presented, no matter whether they have been involved in this activity or not. The research took place in secondary schools of Chios during the school year 2005-06. A hundred of teachers participated in this .research. Fifty of them applied environmental education programmes in schools of our prefecture while the others did not have the experience of applying environmental programmes. Fifty students also participated in this research.

Λέξεις κλειδιά: Έρευνα – Θεσμός – συμμετοχή – Αγωγή – Μέλλον – επιμόρφωση

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση όπως την γνωρίζουμε και εφαρμόζεται στα σχολεία της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης διέπεται από την Υπουργική Απόφαση Γ2/4867/28-8-92 Αυτή κατά καιρούς υφίσταται τροποποιήσεις αλλά στην ουσία παραμένει ίδια.

Ο κάθε εκπαιδευτικός στην πράξη μπορεί να σχεδιάζει και να υλοποιεί προγράμματα Περιβαλλοντικής καταθέτοντας είναι αλήθεια, περίσσειμα ψυχής, αλλά και επιστημονικές από την βασική του ειδικότητα γνώσεις, έχοντας μοναδικό συμπαραστάτη την εμπειρία, ή του αντιστοίχου Υπευθύνου ή και κάποιων με αντίστοιχα ενδιαφέροντα συναδέλφων.

Σαν υπεύθυνοι Περιβαλλοντικής αγωγής από το προηγούμενο σχολικό έτος επιχειρήσαμε μια έρευνα για να αποτιμηθεί ο θεσμός μέσω της πορείας του στα δεκαπέντε και πλέον έτη που διανύει στη εκπαίδευση. Παρατηρήσαμε λοιπόν ότι ένα ποσοστό της τάξης του 16% για τους μαθητές και του 13% για τους καθηγητές ενεπλάκη κατά το προηγούμενο σχολικό έτος με τα προγράμματα της περιβαλλοντικής . Η έρευνα μας συνεχίστηκε και φέτος με πιο συστηματικό τρόπο και διερευνήσαμε τις ειδικότητες των εκπαιδευτικών που εμπλέκονται στα προγράμματα και τους ζητήθηκε να μας πουν τη γνώμη τους για το πώς προσεγγίζουν τις μαθητικές ομάδες συναδέλφους εκπαιδευτικούς αλλά και πως βλέπουν το μέλλον του θεσμού. Έτσι η έρευνα μας χωρίζεται σε τρία μέρη:

Πρώτο μέρος :

Αναζήτηση στοιχείων από καθηγητές που υλοποίησαν προγράμματα περιβαλλοντικής αγωγής.

Δεύτερο μέρος:

Αναζήτηση στοιχείων από καθηγητές που δε υλοποίησαν ποτέ προγράμματα περιβαλλοντικής αγωγής.

Τρίτο μέρος :

Αναζήτηση στοιχείων από μαθητές άσχετα από το αν υλοποίησαν ή δε υλοποίησαν προγράμματα περιβαλλοντικής αγωγής.

2. ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

2.1. Στόχοι έρευνας

1. Διερεύνηση της διάθεσης των εκπαιδευτικών απέναντι στην Π. Ε. στο Νομό Χίου
2. Αναζήτηση του τρόπου συμμετοχής ανά τύπο σχολικής μονάδας, μαθητών εκπαιδευτικών και σχολικών μονάδων στα προγράμματα και στο θεσμό για τα τρία τελευταία χρόνια.
3. Αναζήτηση της σκέψης και της άποψης των εκπαιδευτικών που δεν εμπλέκονται με την περιβαλλοντική εκπαίδευση.
4. Διερεύνηση της γνώμης των μαθητών για ότι αφορά στο Θεσμό.
5. Συσχέτιση της Περιβαλλοντικής αγωγής με τις άλλες σχολικές δραστηριότητες
6. Εξαγωγή συμπερασμάτων

2.2. Μέθοδος

Η παρούσα εργασία είναι τμήμα έρευνας που έγινε στο τμήμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης της Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Χίου ξεκίνησε από το προηγούμενο σχολικό έτος 2004 – 2005 που είχε διάρκεια πέντε μήνες. Και συνεχίστηκε το επόμενο σχολικό έτος 2005 – 2006 και είχε διάρκεια τέσσερις μήνες.

Επιχειρήθηκε να διερευνηθεί στο τμήμα αυτό της έρευνας η γνώμη των καθηγητών που υποστηρίζουν το θεσμό αλλά και εκείνων που δεν έχουν ποτέ εμπλακεί σ αυτόν, αλλά και των μαθητών ανεξάρτητα από το αν έχουν σχέση με τις μαθητικές.

Προβληματιστήκαμε για το πώς θα επιλέγαμε δείγμα από τους μαθητές αλλά και από τους καθηγητές που δεν ασχολούνται με το θεσμό όταν θα τους ζητούσαμε να συμπληρώσουν ερωτηματολόγια. Αναφέρομαι δε ότι ένα ποσοστό της τάξης του 13 % ασχολείται με την Π. Ε. ένα ανάλογο ποσοστό (13 %) ασχολείται τα Πολιτιστικά ,ένα ποσοστό της τάξης του 8 % ασχολείται με την Αγωγή Υγεία και τέλος ασχολείται ένα ποσοστό της τάξης του 4% ασχολείται με θέματα αγωγής σταδιοδρομίας. Συνολικά ένα ποσοστό του 38 % εμπλέκεται με σχολικές δραστηριότητες ενώ το 62 % του εκπαιδευτικού δυναμικού απέχει . Με αντίστοιχη σκέψη με τις σχολικές δραστηριότητες ασχολείται ένα ποσοστό της τάξης του 65% των μαθητών που αντιστοιχεί σε περίπου 2000 μαθητές και μαθήτριες (με την περιβαλλοντική στο νομό μας ασχολούνται περίπου επτακόσιοι μαθητές και μαθήτριες). Αποφασίστηκε να στείλουμε προς συμπλήρωση ίσου πλήθους ερωτηματολόγια με εκείνα που καθορίζει το πλήθος των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών. Έτσι θέλαμε να έχουμε 70 ερωτηματολόγια εκπαιδευτικών που έχουν εμπλακεί 70 ερωτηματολόγια εκπαιδευτικών που δεν έχουν εμπλακεί και 70 ερωτηματολόγια μαθητών .

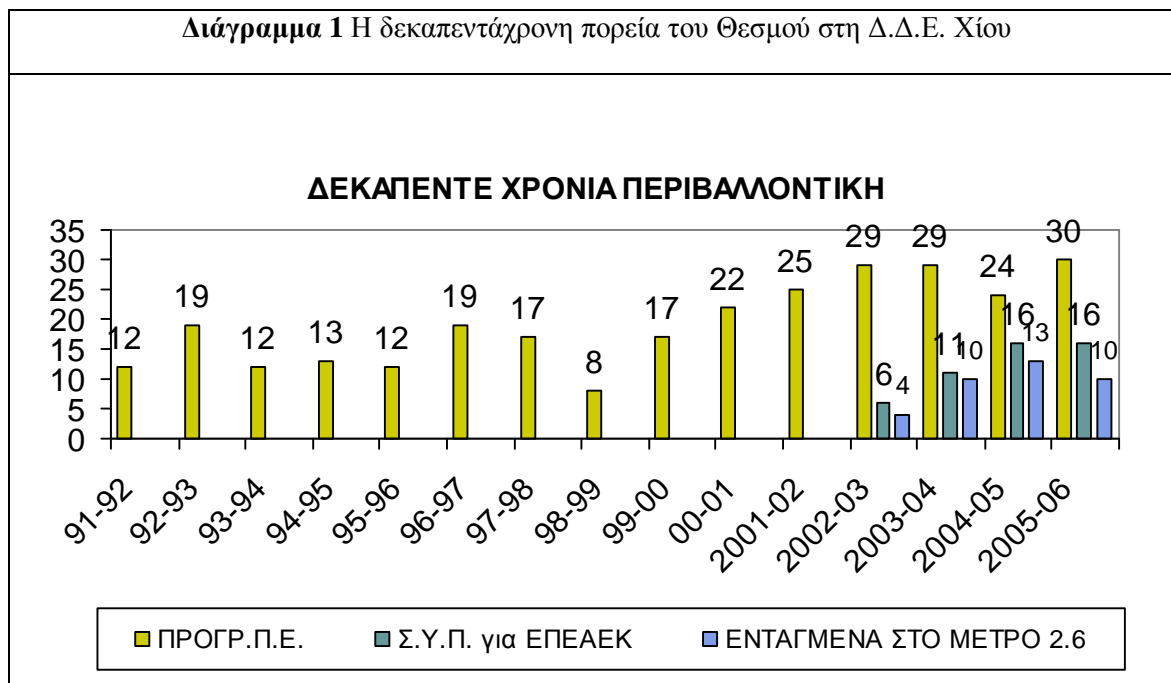
Η πορεία εργασίας ακολούθησε σε γενικές γραμμές τα παρακάτω βήματα:

- Σύνταξη σχεδίου εργασίας για το τι στοιχεία θα αναζητήσω.
- Συλλογή, οργάνωση και ανάλυση πληροφοριών.
- Αξιολόγηση αποτελεσμάτων
- Συμπεράσματα

2.3. Αποτελέσματα και συζήτηση

Προγράμματα ανά σχολικό έτος – Υφισταμένη κατάσταση

Ο Θεσμός του Υπεύθυνου Π. Ε. κλείνει πια δεκαπέντε χρόνια. Με το παρακάτω διάγραμμα παρουσιάζονται αριθμητικά τα προγράμματα που υλοποιήθηκαν στα σχολεία Δ. Ε. της Δ. Δ. Ε. Χίου

Η πορεία των προγραμμάτων όπως παρουσιάζεται στο άνω διάγραμμα παρουσιάζει μια ανοδική τάση μετά τα σχολικά έτη 1996-97 μέχρι 2001-02. Είναι οι χρονιές με την καλύτερη χρηματοδότηση στα προγράμματα Π. Ε. Πηγή : Αρχείο τμήματος Π.Ε. της Δ.Δ.Ε. Χίου

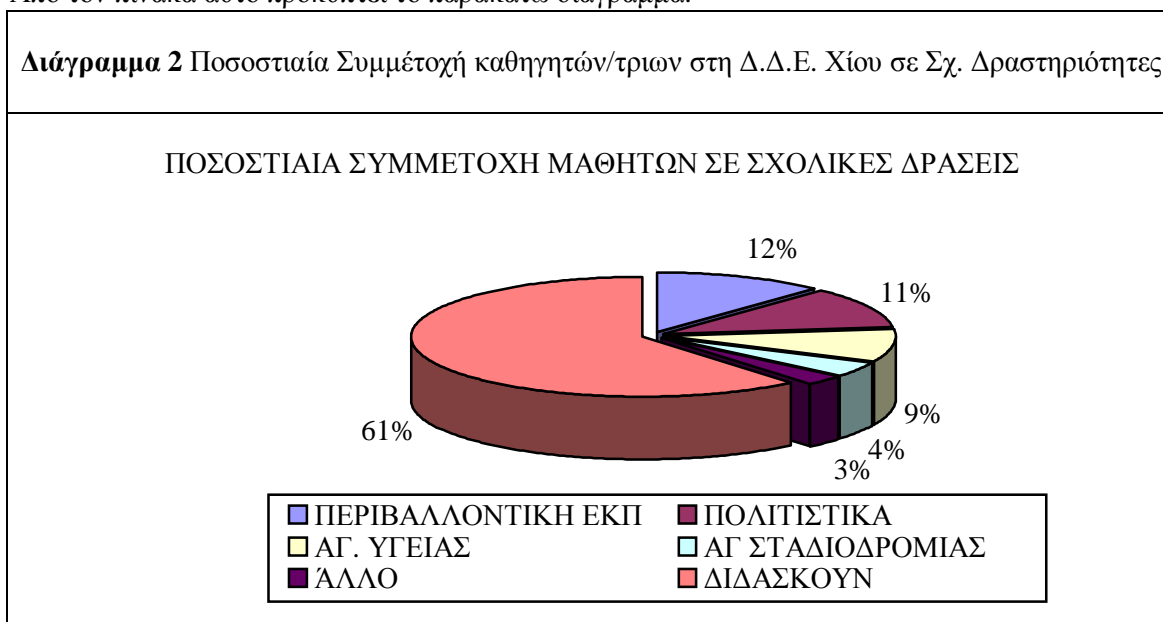
Το προηγούμενο διάγραμμα αλλά και ο πίνακας που ακολουθεί είναι πολύ χρήσιμα στοιχεία για να εντοπιστεί η υφιστάμενη κατάσταση, να δούμε τα στατιστικά δεδομένα που αφορούν στο θεσμό και να στοχοθετηθεί το μέλλον.

Ο πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει τα ποσοστά των εκπαιδευτικών που ασχολούνται με τις σχολικές δραστηριότητες γενικότερα

Πίνακας 1		
Ποσοστά συμμετοχής εκπ/κών που εμπλέκονται με τις Σχ. δράσεις		
Α /Α	ΔΡΑΣΗ	ΠΟΣΟΣΤΑ %
1	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ	12
2	ΑΓ. ΥΓΕΙΑΣ	9
3	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ	11
4	ΑΓ. ΣΤΑΔΙΟΔΡΟΜΙΑΣ	4
5	ΑΛΛΗ ΔΡΑΣΗ	3

Ο πίνακας φανερώνει ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των εκπαιδευτικών περιορίζεται στα «απλά» διδακτικά του καθήκοντα. Ένα ποσοστό της τάξης του 12% των εκπαιδευτικών στη Χίο ασχολείται με την Περιβαλλοντική Αγωγή.

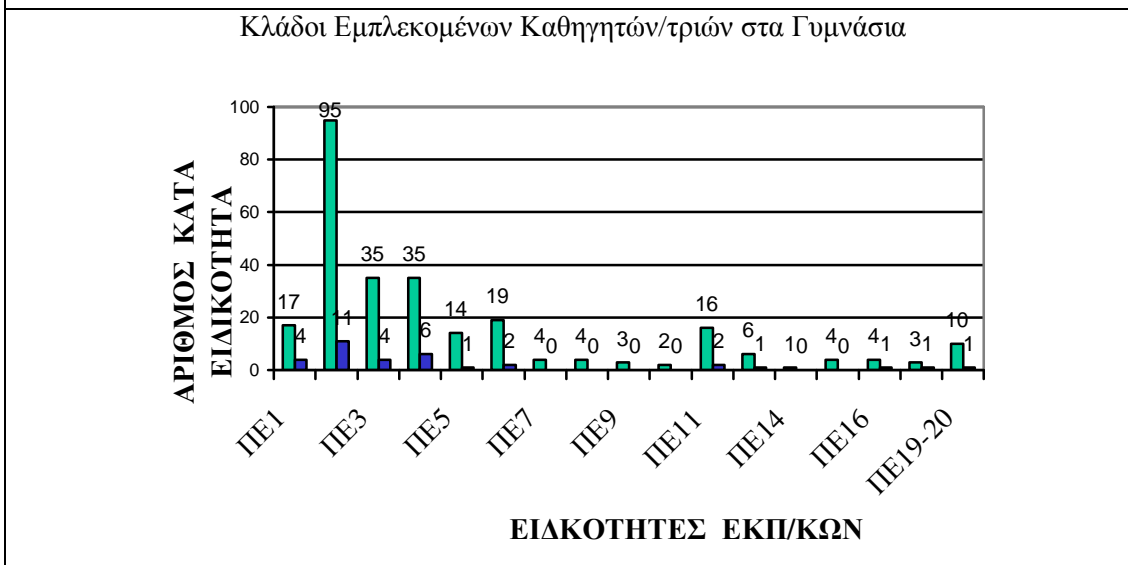
Από τον πίνακα αυτό προκύπτει το παρακάτω διάγραμμα.

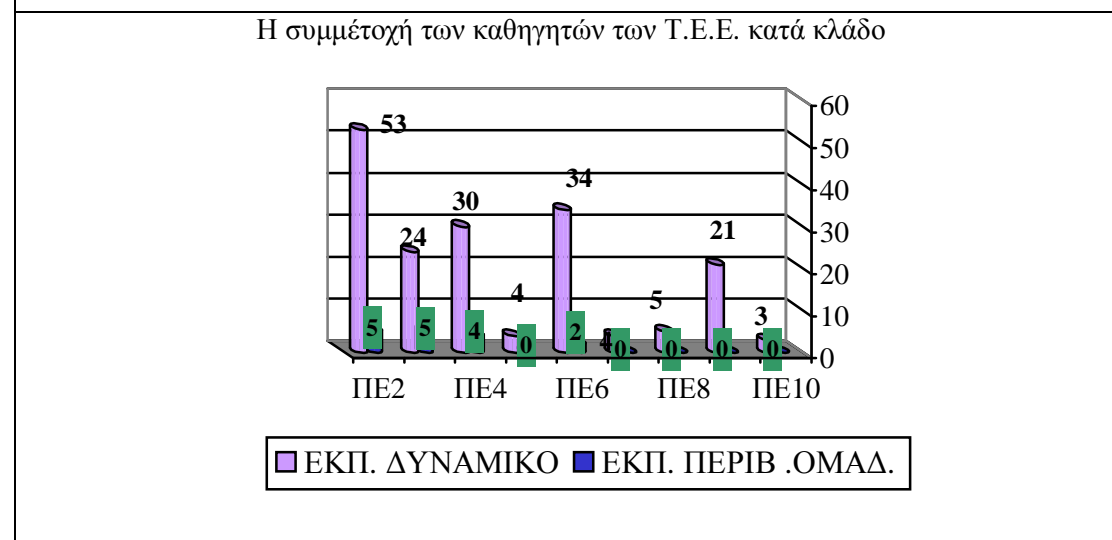
Πίνακας 2 Συμμετοχή των μαθητών στις Σχολικές δραστηριότητες στη Δ.Δ.Ε. Χίου		
Α/Α	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΔΡΑΣΗΣ	ΑΡΙΘ. ΔΥΝ/ΚΑ ΜΑΘΗΤΩΝ ΣΕ ΔΡΑΣΕΙΣ
1	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ	533
2	ΑΓ. ΥΓΕΙΑΣ	350
3	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ	480
4	ΑΓ. ΣΤΑΔΙΟΔΡΟΜΙΑΣ	130
5	ΜΑΘΗΤΕΣ ΧΩΡΙΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΚΑΜΙΑ ΔΡΑΣΗ	2155

Τα πράγματα αποκτούν μεγαλύτερο ενδιαφέρον όταν αναφερθούμε στους μαθητές. Ο πίνακας που ακολουθεί παρουσιάζει τη συμμετοχή των μαθητών με πραγματικά νούμερα στις σχολικές δραστηριότητες.

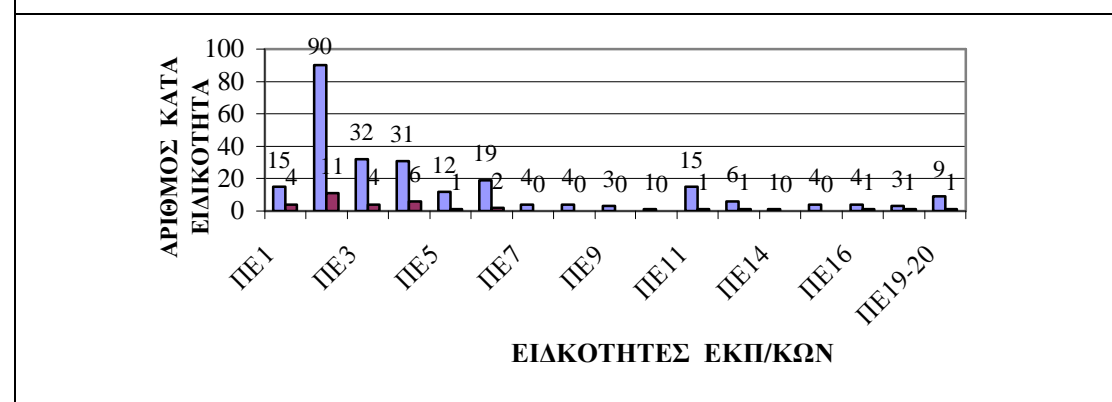
Διάγραμμα 3 Διαχωρισμός κατά κλάδο των εμπλεκόμενων εκπαιδευτικών στα Γυμνάσια

Διάγραμμα 4 Συμμετοχή κατά κλάδο των εμπλεκόμενων εκπαιδευτικών στα Τ.Ε.Ε.

Διάγραμμα 5 Συμμετοχή κατά κλάδο των εμπλεκόμενων εκπαιδευτικών στα Ε. Λ.

Καταδεικνύεται «αδιαφορία» των μαθητών για κάθε σχολική δράση και το ότι απλά περιορίζονται στην κλασική παρακολούθηση των μαθημάτων τους.

Η παρούσα έρευνα είναι συνέχεια ερευνητικής εργασίας που έγινε και κατά το προηγούμενο σχολικό έτος και ανέδειξε ότι το επιστημονικό ενδιαφέρον της Περιβαλλοντικής Αγωγής ανήκει περισσότερο σε μαθήματα και ειδικότητες εκπαιδευτικών θετικών επιστημών. Όμως αφενός επειδή το θεσμικό πλαίσιο από πλευράς ΥΠΕΠΘ διευρύνθηκε αλλά και μας απασχόλησε στα πλαίσια αυτής της διαπίστωσης να διερευνήσουμε το κατά πόσο αυτό το αξίωμα υιοθετείται από τους εκπαιδευτικούς της περιφέρειας μας, εντοπίσαμε από το αρχείο μας την ανά τύπο σχολείου (Τ.Ε.Ε. – Ε.Λ. –Γυμνάσιο), ειδικότητα των εμπλεκόμενων με το θεσμό εκπαιδευτικών. Από την επεξεργασία των στοιχείων προέκυψε το παρακάτω διάγραμμα.

Το διάγραμμα φανερώνει ότι ναι μεν ασχολούνται με την Περ. Εκπ. 11 από τους 96 φιλολόγους (ποσοστό 11,4%) όμως ποσοστιαία υπερέχουν οι των φυσικών επιστημών (14,2%) Το ότι όμως ενδιαφέρει μόνο εκπαιδευτικούς θετικών επιστημών δεν φαίνεται να ισχύει. Αντίστοιχα διαγράμματα για τα Τ.Ε.Ε. και για τα Ε. Λ. ακολουθούν αμέσως παρακάτω.

2.4. Γενικότερο Συμπέρασμα:

Σχετικά με την περιβαλλοντική εκπαίδευση επικρατεί η εντύπωση ότι ανήκει στη σφαίρα των θετικών επιστημών. Η διεύρυνση του γνωστικού της πεδίου σύμφωνα με τις οδηγίες του ΥΠΕΠΘ στις θεματικές ενότητες : περιβάλλον πηγή έμπνευσης , Περιβάλλον και Πολιτισμός , Περιβάλλον και Ηθική προσελκύει και κλάδους θεωρητικών επιστημών. Γενικά επικρατεί λανθασμένα η εντύπωση ότι όταν ασχολείσαι με την Περιβαλλοντική αγωγή πρέπει να εργάζεσαι για να συλλέγεις πληροφορίες για το περιβάλλον και να τις μεταδίδεις στη ομάδα σου. Η αλλαγή του ορισμού του αντικείμενου από Περιβαλλοντική **εκπαίδευση** σε Περιβαλλοντική **Αγωγή** έκανε κατανοητό το ότι Περιβαλλοντική Αγωγή πέραν από τη γνώση σημαίνει και βίωμα αλλά και δραστηριότητα .

3. Β ' ΜΕΡΟΣ ΈΡΕΥΝΑ ΣΤΟΥΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ ΠΟΥ ΔΕΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΑΝ ΠΟΤΕ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ .

Πολλές φορές οι εκπαιδευτικοί δεν αναλαμβάνουν να υποστηρίξουν μια δράση επειδή αγνοούν τις πρακτικές προσέγγισης (Ε. Φλογαΐτη, Περιβαλλοντική Εκπαίδευση Εκδ. Ελληνικά γράμματα σελ 211) Για τούτο στο ερωτηματολόγιο που τους δόθηκε τους τέθηκε αρχικά το ερώτημα αν είναι ενημερωμένοι σχετικά με το θεσμό. Οι απαντήσεις τους φαίνονται παρακάτω σε πίνακα.:

Πίνακας 3		
Οι απαντήσεις στο ερώτημα: είστε ενημερωμένοι σχετικά με την Περιβαλλοντική Αγωγή		
Α/Α	ΕΡΩΤΗΜΑ	ΑΠΑΝΤΗΣΑΝ
1	ΕΠΑΡΚΩΣ	26
2	ΑΝΕΠΑΡΚΩΣ	14
3	ΔΕ ΘΕΛΩ ΝΑ ΕΝΗΜΕΡΩΘΩ	10

Συζήτηση: Οι Εκπαιδευτικοί αν και κρίνουν ότι είναι επαρκώς ενημερωμένοι εντούτοις δεν αναλαμβάνουν να ενταθούν σε (περιβαλλοντικές) ομάδες. Η επόμενη ερώτηση θα βοηθήσει να κατανοήσουμε το γιατί.

Η Ερώτηση ήταν: **Δε θέλω να ασχοληθώ γιατί πιστεύω ότι...**

Και οι απαντήσεις σε πίνακα φαίνονται παρακάτω:

Πίνακας 4		
Οι απαντήσεις στο ερώτημα: Δε θέλω να ασχοληθώ γιατί πιστεύω ότι...		
A/A	ΕΡΩΤΗΜΑ	ΑΠΑΝΤΗΣΑΝ
1	ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΘΕΣΗ ΣΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ	4
2	ΕΙΝΑΙ ΧΑΣΙΜΟ ΧΡΟΝΟΥ	3
3	ΕΛΛΕΙΨΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ	7
4	ΜΕ ΚΟΥΡΑΖΕ	8
5	ΔΕΝ ΔΙΝΟΝΤΑΙ ΚΙΝΗΤΡΑ	12
6	ΔΕ ΘΕΛΩ ΑΛΛΟ ΑΓΧΟΣ	11
7	ΔΕΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΕΤΑΙ ΣΩΣΤΑ	5

Συζήτηση: Οι απαντήσεις οδηγούν σε ένα μεγάλο ζήτημα που ακούγονται πολύ τελευταία, τα κίνητρα και το άγχος, όμως η αναζήτηση κινήτρων είναι χάσιμο κινήτρων (D.Fontana Ψυχολογία για εκπ/κούς εκδ. Σαββάλας 2002 σελ 399) Όσο για το άγχος πολλές φορές επικαλείται σαν δικαιολογία της αναβλητικότητας.

Αρκετοί συνάδελφοι και από εκείνους που ασχολούνται με το θεσμό επί σειρά ετών νοιώθουν σα να μη αναγνωρίζεται η προσφορά τους αλλά τους κρατάει στο θεσμό το μεράκι . Οι άλλοι συνάδελφοι απαντούν ότι αν δινόταν κίνητρα πιθανόν να έβλεπαν το θεσμό με άλλο μάτι. Που όπως φαίνεται από την επόμενη απάντηση κάποιο κίνητρο θα ήταν μία μοριοδότηση. Στην ερώτηση για μοριοδότηση τα 2/3 των ερωτηθέντων απαντά θετικά., δηλαδή: Η Επόμενη ερώτηση ήταν: Αν υπήρχε μοριοδότηση θα ασχολιόσασταν με το θεσμό; Και οι απαντήσεις στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 5		
Οι απαντήσεις στο ερώτημα: Αν υπήρχε μοριοδότηση θα ασχολιόσασταν με το θεσμό;		
A/A	ΕΡΩΤΗΜΑ	ΑΠΑΝΤΗΣΑΝ
1	ΝΑΙ	40
2	ΜΑΛΛΟΝ	3
3	ΟΧΙ	7

Συζήτηση Πρέπει η προσφορά ή η δράση να μοριοδοτείται ή όχι και αν όχι με ποιο τρόπο;

4. Γ' ΜΕΡΟΣ: ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΣΕ ΕΚΠ/ΚΟΥΣ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΕΜΠΛΑΚΕΙ ΣΕ ΠΡΟΓ/ΤΑ Π. Ε.

Το πρώτο ερώτημα που τέθηκε στους «εμπλεκόμενους» με το θεσμό εκπαιδευτικούς ήταν να μας πουν με μια φράση την άποψη - γνώμη τους για το θεσμό .Όπως δόθηκαν οι απαντήσεις συνοψίζονται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 6		
Οι απαντήσεις στο ερώτημα: Η Άποψη Εκπαιδευτικών για το θεσμό είναι με μια φράση...		
A/A	ΕΡΩΤΗΜΑ	ΑΠΑΝΤΗΣΑΝ
1	Καλή γνώμη (θετική)	42
2	Κακή	1
3	Αδιάφορη	3
4	Δε θα ασχοληθώ ξανά	4

Οι πέντε καθηγητές με την αρνητική άποψη για το θεσμό στο κάτω μέρος του ερωτηματολογίου τόνισαν την έλλειψη χρηματοδότησης αλλά και την αδιάφορη στάση του συλλόγου γονέων. Το ερωτηματολόγιο τους ζητούσε στη συνέχεια να προτείνουν πώς να ανατίθεται η Π. Ε.

Πίνακας 7		
Οι απαντήσεις στο ερώτημα: Πως προτείνεται να ανατίθεται η Π.Ε.		
Α/Α	ΕΡΩΤΗΜΑ	ΑΠΑΝΤΗΣΑΝ
1	ΥΠΕΡΩΡΙΑΚΑ	1
2	ΕΥΕΛΙΚΤΑ	30
3	ΜΕ ΜΕΙΩΣΗ ΩΡΑΡΙΟΥ	5
4	ΧΩΡΙΣ ΤΙΠΟΤΑ	1
5	ΝΑ ΚΑΤΑΡΓΗΘΕΙ	0
6	ΝΑ ΕΝΤΑΧΘΕΙ ΣΤΟ Α.Π.	13

Συζήτηση: Στο ερώτημα αυτό εκφράζεται η επιθυμία του κλάδου για αναθεώρηση του τρόπου ανάθεσης του θεσμού. Η συντριπτική πλειοψηφία επιθυμεί η ανάθεση του μαθήματος να γίνεται ευέλικτα και εντός του Α.Π.

Εντύπωση προκαλεί εντούτοις το γεγονός ότι ενώ οι συνάδελφοι επικαλούνται την ευέλικτη υλοποίηση δράσεων αρνούνται να εφαρμόσουν στα σχολεία την ευέλικτη ζώνη καινοτόμων δράσεων.

5. Δ' ΜΕΡΟΣ - ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΣΕ ΜΑΘΗΤΕΣ

Θα ήταν από πλευράς μας ατόπημα να παραμελούσαμε τον άλλο βασικό συντελεστή της επιτυχίας του θεσμού της περιβαλλοντικής δηλαδή τους μαθητές, έτσι οι μαθητές κλήθηκαν να απαντήσουν σε ένα ερωτηματολόγιο το οποίο θα παρουσιαστεί παράλληλα με τις απαντήσεις που μας δόθηκαν.

1) Αποτίμηση του Θεσμού, τι πιστεύετε;

Τα παιδιά μπορούσαν να δίνουν μέχρι δύο απαντήσεις και αυτές παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα

Πίνακας 8		
Οι απαντήσεις στο ερώτημα: Τι πιστεύετε για το Θεσμό της Περιβαλλοντικής Αγωγής		
Α/Α	ΕΡΩΤΗΜΑ	ΑΠΑΝΤΗΣΑΝ
1	ΜΕ ΩΦΕΛΗΣΕ (ΚΑΙ ΜΟΥ ΑΡΕΣΕ)	35
2	ΜΟΥ ΣΠΑΤΑΛΗΣΕ ΧΡΟΝΟ	15
3	ΜΕ ΦΟΡΤΩΣΕ ΑΓΧΟΣ	10
4	ΜΟΥ ΠΡΟΣΦΕΡΕ ΓΝΩΣΕΙΣ	30
5	ΕΙΝΑΙ ΓΙΑ ΝΑ ΠΡΟΒΑΛΛΟΝΤΑΙ ΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ	25
6	ΑΔΙΑΦΟΡΩ	0
7	ΔΕΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΕΤΑΙ	25

Από την ερώτηση αυτή διαφαίνεται μια πικρία των μαθητών, ενώ λένε ότι ωφελούνται από την συμμετοχή τους στο θεσμό με γνώσεις κλπ εντούτοις υποτιμάται η προσφορά τους και δεν

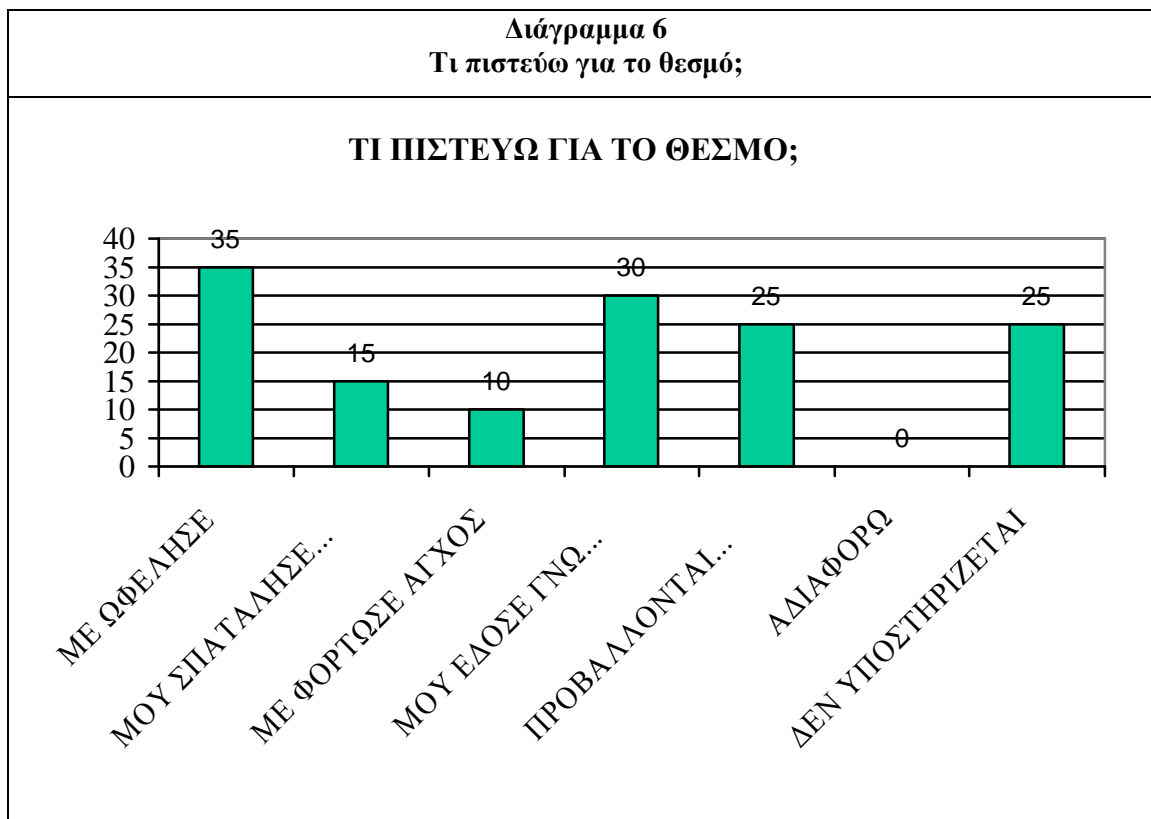

προβάλλεται το έργο τους σε αντιδιαστολή με το έργο των καθηγητών. Ακόμα κατατέθηκε το παράπονο ότι η Περιβαλλοντική Αγωγή χρειάζεται υποστήριξη.

2) Ωφελούν οι δράσεις ;

Η Ερώτηση αυτή είχε διερευνητικό κυρίως χαρακτήρα . Συχνά ακούγονται ενστάσεις για τον τρόπο που καλούνται οι μαθητές να ενταχθούν, αλλά και για το αν εντάσσονται σ' αυτές απλά για να πάνε μια επίσκεψη, τις περισσότερες δε φορές, εντάσσονται παρά την θέληση τους.

Τα αποτελέσματα και οι ερωτήσεις έχουν ως εξής:

Το ερώτημα που ακολουθεί είναι αντίστοιχο με το ερώτημα που τέθηκε στους εκπαιδευτικούς . Έχει να κάνει με την έμπρακτη επιβράβευση των μαθητών που εμπλέκονται με το θεσμό. Το ερώτημα και οι απαντήσεις έχουν ως εξής:

Πρέπει να επιδοτούνται οι μαθητές που συμμετέχουν στις δράσεις:

Πίνακας 9
Οι απαντήσεις στο ερώτημα:
Πρέπει να επιδοτούνται οι μαθητές που συμμετέχουν στις δράσεις;

A/A	ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ	ΑΠΑΝΤΗΣΑΝ
1	Ναι	25
2	Μάλλον ναι	7
3	Μάλλον όχι	13
4	Όχι	5

Συζήτηση: Δυστυχώς οι μαθητές στα σχολεία μας, βομβαρδίζονται από τους εκπαιδευτικούς και μάλλον πιέζονται να ενταχθούν σε δράσεις. Τι μαθαίνουν όμως από αυτές; Γιατί αναλαμβάνουν τη συγκεκριμένη δράση; Τι κερδίζουν;

- Γνώση
- Βαθμούς
- Ψυχαγωγία

- Αναγνώριση
- Αυτό – αλληλο – εκτίμηση
- Να δείξουν στον ίδιο καθηγητή ότι αξίζουν και δεν μπόρεσαν να του δείξουν στο μάθημα του.

Πως **το σχολείο** τελικά θα του πει το μπράβο το οποίο το λέει με τη συμμετοχή του σε άλλες δράσεις όπως τα βραβεία στη Γυμναστική και τα πριμ για την εισαγωγή του σε ΑΕΙ – ΤΕΙ , τους επαίνους για διακρίσεις, στους καλλιτεχνικούς αγώνες, εδώ τι; Τέλος οι μαθητές ρωτήθηκαν: Με ποιόν τρόπο θέλουν να επιδοτείται η συμμετοχή τους στις περιβαλλοντικές δράσεις;

Πίνακας 10		
Οι απαντήσεις στο ερώτημα:		
Με ποιόν τρόπο να επιδοτείται η συμμετοχή σας στις περιβαλλοντικές δράσεις;		
Α/Α	ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ	ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ
1	Βαθμολογία	12
2	Διακρίσεις - Έπαινοι	16
3	Θέσπιση Ειδικής Τελετής	22
4	Πριμοδότηση για ορισμένες σχολές	25
5	Συμμετοχή σε πανελλήνιες Περιβ/κές εκδηλώσεις	35

6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- Ι Η Π. Ε. ΕΠΙΒΑΛΛΕΤΑΙ ΝΑ ΜΠΕΙ ΣΕ ΝΕΟ ΔΡΟΜΟ
- Ι ΚΑΤΑΔΕΙΚΝΥΕΤΑΙ Η ΑΝΑΓΚΗ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΗΣ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΤΟΥ ΥΠΕΥΘΥΝΟΥ Π. Ε. ΚΑΙ Η ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ Ή Η ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΤΟΥ
- Ι ΑΜΕΣΗ ΕΠΙΛΥΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ
- Ι ΜΟΡΙΟΔΟΤΗΣΗ ΤΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ
- Ι ΕΠΙΒΡΑΒΕΥΣΗ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ – ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ

7. ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η περιβαλλοντική εκπαίδευση κλείνει ένα κύκλο Από το 1991 που ξεκίνησε η εφαρμογή της με την αυτοτελή ένταξη του θεσμού στο Αναλυτικό Πρόγραμμα, μέχρι σήμερα. Πέρασε από την ρομαντική - επικουρική εφαρμογή της, που στηριζόταν και στο μεράκι του κάθε δασκάλου, στην επιστημονική – σταθερή και αξιολογημένη υλοποίηση των προγραμμάτων της. Έτσι καταδεικνύεται η ανάγκη για συστηματική (επί)μόρφωση και σ' αυτόν το τομέα. Ο Θεσμός του Υπευθύνου Π. Ε. τον τελευταίο καιρό δοκιμάζεται. Αμφισβητείται, είναι ή δεν είναι το έργο του διδακτικό και καθοδηγητικό. εμπνέει ή όχι ; να υπάρχει ή να το καταργήσουμε. Αν χρειάζεται επιμόρφωση ας την εξασφαλίσουμε. Χωρίς όμως δαπάνες αγωγή δεν γίνεται. Μετά το ΕΠΕΑΕΚ τι; Το Περιβάλλον μας καλεί μέσω αυτού να εκπαιδευτούμε για να εκπαιδεύσουμε. Η τοπική δράση και η παγκόσμια σκέψη επιβάλλεται να μας γίνει τρόπος ζωής.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Σκαναβή Κ, (2002) *Μέθοδοι Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης* Μυτιλήνη :Πανεπ. Αιγαίου.
2. Φλογαίτη Ε.,(1998) *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση* Αθήνα : Ελληνικά Γράμματα.
3. Γεωργόπουλος Α., (2002), *Περιβαλλοντική ηθική*, Αθήνα: Gutenberg.
4. Κοσκινάς Κ., (2000), *Περιβάλλον και αναβάθμιση της ποιότητας της ζωής*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
5. Παπαδημητρίου Β.,(1998), *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και Σχολείο:Μια διαχρονική Θεώρηση*. Αθήνα:Τυπωθήτω.
6. Ράπτης, Ν. (2000),*Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και Αγωγή*, Αθήνα: Τυπωθήτω,
7. Σπυροπούλου Κατσάνη Δ., (2000), *Ο καιρός, το κλίμα και η σχέση τους με το περιβάλλον*. Αθήνα.:Σαββάλα.
8. Φλογαίτη, Ε. Βασάλα, Π., (1999) *Το ενεργειακό ζήτημα* Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
9. David Fontana . *Ψυχολογία για Εκπαιδευτικούς*, Αθήνα : Εκδ. Σαββάλας